

***Raport metodyczny dotyczący identyfikacji i
analizy potencjałów rozwojowych Polski
Zachodniej – Polska Zachodnia 2020***

Wojciech Dziemianowicz

Jacek Szlachta

współpraca

Krystian Heffner

Tadeusz Kudłacz

Janusz Zaleski

Paulina Nowicka

GEOPROFIT

Warszawa, luty 2011 r.

SPIS TREŚCI

1. UWAGI WSTĘPNE.....	3
1.1. GENEZA I PRZESŁANKI PODJĘTEJ INICJATYWY	3
1.2. WARUNKI SPRZYJAJĄCE I POTENCJALNE BARIERY OSIĄGNIĘCIA SUKCESU.....	5
2. SYNTETYCZNA CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA I PRZESTRZENNA POLSKI ZACHODNIEJ10	
3. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z NAJNOWSZYCH EUROPEJSKICH I POLSKICH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POLSKI ZACHODNIEJ	16
4. KONCEPCJA I ZAŁOŻENIA PRAC NAD „ZAŁOŻENIAMI STRATEGII ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ”	21
5. PROCEDURA I HARMONOGRAM PRAC NAD „ZAŁOŻENIAMI STRATEGII ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ DO ROKU 2020”	25
6. ZAŁĄCZNIKI	27
6.1. ZAŁĄCZNIK 1. POROZUMIENIE W SPRAWIE PODJĘCIA WSPÓLNYCH PRAC NAD STRATEGIĄ I PROGRAMEM OPERACYJNYM ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ	27
6.2. ZAŁĄCZNIK 2. REGULAMIN GRUPY STERUJĄCEJ	32
6.3. ZAŁĄCZNIK 3. LISTA PROPONOWANYCH DO WYKONANIA EKSPERTYZ.....	34

1. UWAGI WSTĘPNE

1.1. GENEZA I PRZESŁANKI PODJĘTEJ INICJATYWY

Podstawą podjętych prac stało się zawarte w dniu 26 sierpnia 2010 roku w Szczecinie porozumienie pomiędzy samorządami pięciu województw: dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego, wielkopolskiego oraz zachodniopomorskiego w sprawie podjęcia wspólnych prac nad strategią i programem operacyjnym rozwoju Polski Zachodniej. Porozumienie powstało w wyniku prowadzonych przez Marszałków województw rozmów oraz wystosowanego do Ministra Rozwoju Regionalnego (MRR) listu z wyrażeniem potrzeby powstania ponadregionalnych dokumentów strategicznego i operacyjnego dla obszaru Polski Zachodniej.

Celem głównym podjętych prac jest **przygotowanie Założeń Strategii Polski Zachodniej do roku 2020 jako dokumentu programowego nowej generacji na poziomie makroregionalnym**. Cele szczegółowe obejmują:

- identyfikację potencjałów rozwojowych Polski Zachodniej,
- identyfikację najważniejszych barier rozwoju Polski Zachodniej,
- przygotowanie Polski Zachodniej do nowej generacji europejskiej polityki spójności w Polsce,
- wzmocnienie stanowiska Polski w negocjacjach dotyczących europejskiej polityki spójności w latach 2014-2020,
- stymulowanie zmniejszenia deficytu myślenia strategicznego na polsko-niemieckiej wewnętrznej granicy UE,
- określenie listy przedsięwzięć ponadregionalnych i międzyregionalnych a następnie przygotowanie dla każdego z nich karty projektowej,
- promocję konceptu Polski Zachodniej jako konkurencyjnego makroregionu.

Inicjatywa ta kieruje się zapisami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* (KRR) przyjętej przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 roku, dostrzegającej specyficzne problemy rozwojowe województw Polski Zachodniej. Dla skutecznej realizacji porozumienia niezbędny jest czynny udział Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, gdyż tylko ono, zgodnie z art. 14a *ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹, jest uprawnione do przygotowywania ponadregionalnych programów operacyjnych. Zdając sobie z tego sprawę, Marszałkowie umieścili w porozumieniu zapis przewidujący konieczność podjęcia współpracy z MRR. Jak wskazuje przemówienie Premiera Tuska wygłoszone w dniu 28 listopada 2010 roku w

¹ Dz.U. z 2009 r. Nr 84 poz. 712 z późn. zm.

Szczecinie stosunek Rządu do takich inicjatyw jest jednoznacznie pozytywny. Premier stwierdził między innymi: „Polityka spójności - mądra solidarność, też finansowa. Pomorze Zachodnie nie może być białą plamą jeśli chodzi o środki inwestycyjne tylko dlatego, że funkcjonuje mit bogatej zachodniej Polski. Pomorze Zachodnie to też takie miejsce, które potrzebuje dodatkowego wsparcia. Będzie tych środków tyle ile będzie potrzebnych na danym etapie zaawansowania. Nie będziemy dawać pieniędzy na coś, co jeszcze nie jest przygotowane”.

W *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020* znajdują się następujące odniesienia do Polski Zachodniej:

- „[...] obszary przygraniczne gdzie znikają ograniczenia w przepływie dóbr, osób, kapitałów i usług (w szczególności obszary sąsiadujące z Niemcami, Czechami i Słowacją) [...] narażone są na zjawiska negatywne, związane z niską krajową dostępnością terytorialną, różnicami kulturowymi, społecznymi oraz zjawiskiem drenażu endogenicznych potencjałów regionalnych przez zagraniczne regiony charakteryzujące się wysokim poziomem konkurencyjności, chociażby w zakresie usług publicznych, czy też płac. Zjawisko to jest szczególnie widoczne w województwach Polski zachodniej gdzie bliskość Niemiec i Berlina stwarza ogromne szanse rozwojowe, jak i zagrożenia.” (s. 36);
- „Takie zarysowanie strategii rozwoju przestrzennego sieci transportowej będzie miało duże znaczenie dla intensyfikacji powiązań funkcjonalnych polskich miast z lepiej rozwiniętymi obszarami UE (a tym samym powinno przyczynić się do wzrostu ich konkurencyjności) oraz wpłynie pozytywnie na poprawianie spójności terytorialnej kraju (w tym w szczególności nastąpi radykalna poprawa połączeń transportowych stolic województw zachodnich z Warszawą i resztą kraju, a także poprawa dostępności całego obszaru Polski wschodniej).” (s. 98);
- „[...] może dojść do utraty znaczenia niektórych z nich [ośrodków wojewódzkich] a tym samym powiększenia sfer zagrożonych odpływem ludności i marginalizacją społeczno-gospodarczą znacznych obszarów kraju. [...] Szczególne negatywnych konsekwencji takiego rozwoju sytuacji można się spodziewać na obszarze zachodniej Polski już dzisiaj będącej słabo zintegrowaną z pozostałą częścią kraju.” (s. 100);
- „Zapewnienie (podobnie jak w przypadku Warszawy) efektywnych połączeń transportowych z najważniejszymi ośrodkami miejskimi w kraju i w relacjach europejskich (drogowych, kolejowych, lotniczych). Szczególnej uwagi w tym zakresie wymagają powiązania: [...] ze stolicami województw zachodnich: tj. Szczecin, Gorzów Wielkopolski oraz Zielona Góra i Wrocław, których połączenia komunikacyjne z głównymi ośrodkami zagranicznymi (Berlin, Praga) są znacznie bardziej rozwinięte niż z Warszawą i pozostałymi najważniejszymi ośrodkami miejskimi w kraju” (s. 100-101);

- „W tym kontekście zostanie opracowana ponadregionalna Strategia Rozwoju Polski Północno-Zachodniej” (s. 123).

Ponadto w dokumencie KSRR można znaleźć wiele pośrednich odwołań uzasadniających podjęcie prac programowych nad obszarem Polski Zachodniej, jak choćby wszystkie typy obszarów problemowych wskazane w Celu 2 KSRR.

1.2. WARUNKI SPRZYJAJĄCE I POTENCJALNE BARIERY OSIĄGNIĘCIA SUKCESU

Warunki sprzyjające

Warunki osiągnięcia sukcesu naszego przedsięwzięcia dotyczą z jednej strony pozytywnych działań, które umożliwią przygotowanie dokumentów strategicznych o wysokiej jakości, z drugiej strony różnych zagrożeń i okoliczności, które mogą utrudnić sprawny przebieg prac. Realizacja tego przedsięwzięcia stanowi olbrzymie wyzwanie, bowiem dotychczasowe doświadczenia programowania makroregionalnego w Polsce, w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej dotyczą jedynie *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020* oraz *Programu Operacyjnego Rozwoju Polski Wschodniej na lata 2007-2013*. Dokumenty te zostały przygotowane dla pięciu województw Polski Wschodniej: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego. Przedsięwzięcie to było klasycznym przykładem podejścia od góry (*top-down*), ponieważ wspomniane dokumenty zostały przygotowane z inicjatywy Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, przy jedynie wspomagającej roli samorządów województw. Dotyczyły one grupy pięciu najbardziej zagrożonych przed wejściem do Wspólnoty Europejskiej Bułgarii i Rumunii, regionów na poziomie NUTS 2 (*Nomenclature of Units for Territorial Statistics* – Nomenklatura Jednostek Statystyki Terytorialnej) Unii Europejskiej. Podstawową misją tych dokumentów było elementarne zaktywizowanie społeczno-gospodarcze Polski Wschodniej, poprzez wprowadzenie tego obszaru na ścieżkę rozwojową. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego finansowało oraz koordynowało całokształt tych prac, a ich efektem były także angielskojęzyczne wersje dokumentów.

W przypadku Polski Zachodniej mamy do czynienia z inicjatywą typu od dołu do góry (*bottom up*), co pozwala zastosować model wieloszczeblowego zarządzania publicznego i strategicznego partnerstwa układu krajowego i regionalnego. Regiony Polski Zachodniej wyróżniają się pozytywnie dynamiką procesów społeczno-gospodarczych na tle całego kraju, co oczywiście nie znaczy, że nie występują tutaj problemy i bariery rozwojowe. Trajektorie rozwojowe tych województw, z wyjątkiem pewnych niepokojących w poprzednich latach zjawisk, jakie miały miejsce w województwie zachodniopomorskim są jednoznacznie pozytywne. Niewątpliwie województwa te dysponują znaczącym endogenicznym potencjałem rozwojowym i są najbardziej predestynowane do

skutecznego wdrażania strategii *Europa 2020*. Na tle dotychczasowych doświadczeń programowania rozwoju regionalnego w Polsce jest to z pewnością innowacyjne przedsięwzięcie.

Pierwszym z tych warunków jest wyeliminowanie deficytów wiedzy odnośnie specyfiki i prawidłowości procesów rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Zachodniej. Różnego rodzaju banki danych statystycznych, obserwatoria i inne mniej sformalizowane inicjatywy umożliwiły osiągnięcie wysokiego i poprawiającego się stanu wiedzy na temat terytorialnych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego Polski w układach terytorialnych, w tym także Polski Zachodniej. Jednak w dalszym ciągu część ważnych procesów nie poddaje się rejestracji statystycznej, a szeregi czasowe licznych kluczowych danych są bardzo krótkie. Pewna część uwarunkowań rozwoju Polski Zachodniej wynika z procesów zachodzących poza granicami Polski, czyli w Niemczech i Czechach. Polska Zachodnia jest szczególnie wrażliwa na zmiany społeczno-gospodarcze i polityczne mające miejsce w Niemczech. Znaczący wpływ mają także rozwiązania systemowe przyjmowane dla całej Wspólnoty Europejskiej. W Unii Europejskiej istnieją interesujące doświadczenia wspierania rozwoju regionalnego obszarów, które znajdowały się w podobnej sytuacji jak Polska Zachodnia. Dobra identyfikacja zestawu niezbędnych ekspertyz, przygotowanie wysokiej jakości specyfikacji zakresu tematycznego i problemów badawczych, znalezienie wysokiej jakości Autorów ekspertyz oraz ich wykonanie na czas są poważnymi wyzwaniami, w sytuacji uczestniczenia w programowaniu i finansowaniu tego zestawu opracowań sześciu podmiotów (pięciu Urzędów Marszałkowskich oraz Ministerstwa Rozwoju Regionalnego). Podkreślenia wymaga fakt, że ponad 50% kosztów wykonania tych ekspertyz pokrywa Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Uspołecznienie prac programowych jest także poważnym wyzwaniem. Proponuje się w miarę możliwości logistycznych i finansowych podjęcie zestawu różnorodnych działań. Zakłada się odbycie kilku spotkań, na których będą dyskutowane najważniejsze ekspertyzy i dokumenty. Na spotkania te będą zapraszani przedstawiciele samorządów lokalnych, środowiska profesjonalno-naukowego, instytucji otoczenia biznesu oraz innych partnerów. Odbędzie się w sumie pięć konferencji konsultacyjno-promocyjno-informacyjnych na temat *Założeń Strategii Rozwoju Polski Zachodniej*, czyli po jednej w każdym z województw. Wszystkie przygotowane ekspertyzy oraz dokumenty programowe zostaną opublikowane. Planujemy uruchomienie na portalach internetowych Urzędów Marszałkowskich specjalnych stron poświęconych pracom nad strategią makroregionalną Polski Zachodniej, na których znajdą się wszystkie przygotowane dokumenty programowe i ekspertyzy. Zakłada się także publikację po angielsku wszystkich dokumentów strategicznych oraz opracowań przygotowanych przez wybitnych ekspertów europejskich odnośnie możliwości wykorzystania doświadczeń z ich krajów do stymulowania rozwoju regionalnego Polski Zachodniej.

Formuła wieloszczeblowego zarządzania publicznego (*multilevel governance*) jest najlepszym rozwiązaniem w przypadku takiego przedsięwzięcia. Partnerstwo Rządu i samorządów województw jest podstawowym warunkiem osiągnięcia sukcesu. W obowiązującym w Polsce modelu ustrojowym jedynymi podmiotami jakie mogą wносить dokumenty na Radę Ministrów są ministerstwa. W związku z tym prowadzone w ramach tego przedsięwzięcia na podstawie porozumienia Marszałków prace mogą doprowadzić do przyjęcia przez strony porozumienia (pięciu marszałków) uzgodnionych *Założeń Strategii Rozwoju Polski Zachodniej*. Następnie założenia te po przekazaniu do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego mogłyby stanowić podstawę przygotowania samej strategii, przy wiodącej roli tego ministerstwa i współpracy samorządów województw. Taki nowoczesny model był stosowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego między innymi w trakcie przygotowania *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* oraz *Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej*.

Potencjalne bariery

Dotychczasowe zaangażowanie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego należy ocenić bardzo pozytywnie, jednak w samym ministerstwie wyrażane są także poglądy wiążące jego podstawowe funkcje nie z regionalnym obszarem rozwoju regionalnego, ale z dystrybucją środków Unii Europejskiej w Polsce. Oczywiście ten drugi model nie potrzebuje programowania rozwoju w układach makroregionalnych, co spowodowałoby chłodny stosunek do tego przedsięwzięcia. Jeszcze bardziej skomplikowana sytuacja ma miejsce z realizowanym obecnie makroregionalnym programem operacyjnym. Jeśli doświadczenia wdrażania eksperymentalnego *Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013* zostaną podsumowane negatywnie, to w kolejnym okresie programowania obejmującym lata 2014-2020 takiego instrumentu na poziomie Wspólnoty Europejskiej po prostu nie będzie. Stąd kluczowe znaczenie ma odpowiedź na pytanie czy Ministerstwo Rozwoju Regionalnego jest w stanie zapewnić sukces tego programu makroregionalnego. Szczególnym problemem wieloszczeblowego zarządzania publicznego w Polsce Zachodniej jest znalezienie dobrej formuły współpracy samorządów województw i wielkich miast, celem rozwijania przestrzeni funkcji metropolitalnych.

Jedną z barier dla podejmowania takich innowacyjnych przedsięwzięć są obowiązujące w Polsce regulacje dotyczące zamówień publicznych. Na podstawie jednej ustawy o zamówieniach publicznych zostały przyjęte w poszczególnych województwach bardzo różne rozwiązania operacyjne, nawet w odniesieniu do zadań o stosunkowo niewielkich kosztach. W przypadku takiego skomplikowanego przedsięwzięcia oznacza to, że najbardziej rygorystyczne województwo określa możliwości podjęcia i dynamikę realizacji poszczególnych etapów tego przedsięwzięcia. Wielkim sukcesem samorządów tych pięciu województw jest już obecny stan zaawansowania prac, jednak prawdopodobnie szeregu ustaleń merytorycznych nie uda się w pełni podjąć, a niektóre zostaną zrealizowane ze znaczącym opóźnieniem, co może obniżyć jakość produktu końcowego. W wielu

sytuacjach przesłanki proceduralne okazują się w urzędach marszałkowskich ważniejsze niż przesłanki merytoryczne. Stanowi to poważne zagrożenie dla realizacji prac nad strategią, polegające na ryzyku powstawania ekspertyz cząstkowych o jakości i w terminach uniemożliwiających przygotowanie dokumentu końcowego. W efekcie poważnym zagrożeniem jest wysokie prawdopodobieństwo opóźnień, które można szacować nawet jako dochodzących do pół roku. Już pierwsze doświadczenia z kontraktowaniem ekspertów regionalnych i kontraktowaniem ekspertyz dodatkowych wskazują, że bez bardzo dobrej koordynacji procedur zamawiających we wszystkich 6 instytucjach (5 urzędów marszałkowskich i MRR) nie będzie możliwe dotrzymanie terminów zakładanych w przedstawionym harmonogramie prac, a dodatkowo może to również niekorzystnie wpływać na szczegółowe zapisy dokumentu, bazujące na opóźnionych z przyczyn proceduralnych ekspertyzach uzupełniających.

Złożonym problemem jest zapewnienie poczucia własności (*ownership*) dokumentów programowania rozwoju Polski Zachodniej. Doświadczenia programowania rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej pokazują, że dokumenty za którymi nie stały konkretne podmioty administracyjne na ogół były wdrażane niezbyt skutecznie. Było to jednym z problemów strategii i programu operacyjnego makroregionu Polski Wschodniej, gdzie samorządy województw nie czuły się tak naprawdę gospodarzami tego tematu, a Rząd też miał poczucie swojej ograniczonej kompetencji. Analiza doświadczeń wdrażania *Strategii i Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013* powinna mieć również znaczenie dla Polski Zachodniej. Wydaje się, że negatywny wpływ na wdrażanie miała formuła jednofunduszowości, co ograniczyło źródła współfinansowania tego programu do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Niekorzystny wpływ miał także brak efektywnej formuły własności (*ownership*) tego programu, co prowadziło do pojawienia się różnych niespójności pomiędzy działaniami Rządu a priorytetami i potrzebami regionów, wyrażanymi przez samorządy województw. W aktualnym modelu funkcjonowania państwa, pewnym substytutem byłoby poparcie Strategii wnoszonej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego na Rząd jednolitą opinią stron tego porozumienia.

Problemem z tym powiązany jest trudność wydzielenia przestrzeni merytorycznej dla programowania rozwoju w układzie makroregionalnym. Musi się ona zmieścić pomiędzy układem centralnym i wojewódzkim. Podstawową jej misją powinna być koncentracja na problemach międzywojewódzkich i ponadregionalnych. Błędem byłoby założenie jako misji tej strategii zbudowanie klasycznej strategii aktywizacyjnej, obejmującej wszystkie możliwe sfery interwencji publicznej. Przygotowanie wypracowanych w Grupie Sterującej konkretnych przedsięwzięć realizujących cele międzyregionalne powinno wychodzić również naprzeciw dążeniom MRR.

Podstawą regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 będą przede wszystkim strategie wojewódzkie przyjmowane na poziomie województw. W związku z tym

jedynie uzupełniające znaczenie mogą mieć zapisy strategii Polski Zachodniej, którą przyjmie Rada Ministrów.

2. SYNTETYCZNA CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA I PRZESTRZENNA POLSKI ZACHODNIEJ

Większość regionalnych uwarunkowań rozwoju społeczno-gospodarczego Polski jest uniwersalna w skali całego kraju, bowiem wynika z przesłanek historycznych, uwarunkowań systemowych oraz kontekstu europejskiego. Jednak niewątpliwie ma miejsce pewna specyfika województw Polski Zachodniej, do której można zaliczyć m.in.:

- relatywnie dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Oznacza to całkiem przyzwoite wskaźniki ilościowe w zakresie tradycyjnej infrastruktury, jednak często o wysokim poziomie dekapitalizacji i zużycia materialnego;
- lokalizację w dorzeczu Odry, co oznacza istotne znaczenie takich inicjatyw integrujących te województwa jak *Program dla Odry 2006*;
- położenie wzdłuż granic wewnętrznych Unii Europejskiej z Czechami i Niemcami, o największej intensywności powiązań gospodarczych z zagranicą;
- najlepszą dostępność terytorialną w Polsce w układach Unii Europejskiej, co oznacza przewagę lokalizacyjną w stosunku do innych regionów Europy Środkowej;
- zachowania polityczne społeczeństwa, charakterystyczne dla wszystkich wyborów jakie odbyły się w Polsce po roku 1990;
- wysoki stopień urynkowienia rolnictwa.

Planowane warsztaty poświęcone analizie SWOT dla Polski Zachodniej pozwolą zweryfikować i ewentualnie uzupełnić tę listę, oczywiście w oparciu o dokonane diagnozy.

Trajektoria rozwojowa Polski Zachodniej dla lat 1997-2008 mierzona poziomem produktu krajowego brutto na mieszkańca według parytetu siły nabywczej odniesiona do UE 27 jest korzystna, bowiem wszystkie województwa poprawiają swoją pozycję na tle Unii Europejskiej. Szacunki wskazują, że w roku 2010 wszystkie województwa Polski Zachodniej osiągnęły poziom PKB powyżej 50% średniej Unii Europejskiej. W roku 1997 województwa Polski Zachodniej zajmowały odpowiednio pozycje: 3, 4, 5, 7 i 8, natomiast w roku 2008 odpowiednio pozycje 3, 4, 7, 10 i 11 (zob. tab. 1). Ze względu na przyrosty regiony Polski Zachodniej zajmują pozycje: 2, 4, 10, 11, 12. Jak wynika z danych bardzo szybko rozwijają się w tych latach dwa województwa związane z obszarami metropolitalnymi Wrocławia i Poznania, znacznie wolniej pozostałe województwa Polski Zachodniej. Trajektorie rozwojowe Dolnego Śląska i Wielkopolski wskazują, że lata 2014-2020 będą ostatnim wieloletnim okresem programowania polityk i budżetu Wspólnoty, w którym województwa te będą miały status obszarów celu konwergencja.

Tabela 1

PKB na mieszkańca według parytetu siły nabywczej w odniesieniu do UE 27=100 w latach 1997-2008

Województwo	1997	2008	Zmiana
Mazowieckie	62,9	89,9	+27,0
Śląskie	49,9	61,6	+11,7
Dolnośląskie	46,0	61,3	+15,3
Wielkopolskie	46,3	57,4	+13,2
Polska	44,2	57,1	+12,9
Pomorskie	43,5	54,1	+10,6
Łódzkie	39,0	53,1	+14,1
Zachodniopomorskie	44,3	51,7	+7,4
Kujawsko-Pomorskie	39,0	49,2	+10,2
Małopolskie	39,0	49,2	+10,2
Lubuskie	40,5	48,9	+8,4
Opolskie	40,1	48,3	+8,2
Świętokrzyskie	33,3	45,6	+12,3
Warmińsko-Mazurskie	35,2	42,3	+7,1
Podlaskie	35,4	41,6	+6,2
Lubelskie	33,6	39,6	+6,0
Podkarpackie	33,4	39,3	+5,9

Źródło: obliczenia własne na podstawie: Produkt krajowy brutto. Rachunki regionalne, Główny Urząd Statystyczny i Urząd Statystyczny w Katowicach, Warszawa-Katowice, 2010 i wcześniejsze wydania.

W warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej oraz usunięcia wszelkich barier granicznych pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty niezbędne jest odnoszenie się nie tylko do procesów zachodzących w Polsce, ale także uwzględnienie otoczenia, jakim są przygraniczne kraje związkowe Niemiec, a właściwie całe Niemcy Wschodnie oraz przygraniczne regiony Czech. Istotne znaczenie ma sąsiedztwo Polski Zachodniej z wiodącym w Unii Europejskiej krajem Niemcami oraz położenie stolicy tego państwa Berlina w bezpośredniej bliskości Polski Zachodniej. Rejestrujemy asymetrie rozwojowe oraz asymetrie inicjatyw strategicznych, a także asymetrie kompetencyjne pomiędzy samorządami po obu stronach granicy. Istotne znaczenie ma ujemny transgraniczny gradient zarobków i produktu krajowego brutto na mieszkańca. Potencjalne konflikty i szanse dotyczą między innymi:

- polskich i niemieckich wizji korytarza A-3,
- problemu Odrzańska droga wodna versus HoFriWa,
- konkurencji osi wschód-zachód i północ-południe po stronie niemieckiej,
- konkurencji relacji metropolitalnych po stronie polskiej,
- rywalizacji Szczecina i Rostoku jako portu dla Berlina,
- funkcji Odry jako ważnej osi rozwoju Europejskiego Obszaru Ekonomicznego,
- wykorzystania rozwoju gospodarczego Berlina,
- otwarcia niemieckiego rynku pracy od 1 maja 2011 roku.

Niepokojącym zjawiskiem jest bardzo silna w ciągu ostatnich dwudziestu lat asymetria inicjatyw rozwojowych po stronie Polski i Niemiec (od 1993 r. działa polsko-niemiecka Komisja międzyrządowa). Najważniejsze inicjatywy strony niemieckiej w tych dwu

dekadach to między innymi: plan Stolpego (1991), *Studium zagospodarowania przestrzennego obszaru wzdłuż granicy polsko-niemieckiej* (1995), instytucje Towarzystwo Wspierania Gospodarki oraz Uniwersytet Viadrina (lata dziewięćdziesiąte ubiegłego wieku), Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniami (1997), Inicjatywa Szczecińska/Odra Region (1997/2001/2007), *Przyszłość i bezpieczeństwo dla dorzecza Odry* (2000), *Koncepcja zagospodarowania przestrzennego* (2002, aktualizacja studium z 1995), *Deklaracja o polsko-niemieckim regionie nadodrzańskim* (2004), *Partnerstwo Odry* (od 2006 r.), inicjatywa powołania nowego makroregionu europejskiego w oparciu o Niemcy Wschodnie (2010), mapa zamierzeń inwestycyjnych na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego (2009-2010). Po stronie Polski rejestrujemy brak aktywności i jedynie czasami ma miejsce czynne reagowanie na propozycje niemieckie, czasami jest to bierność. Oczywiście problematyka ta jest kompetencją Rządu, a propozycje ograniczenia skali finansowania współpracy transgranicznej po stronie polskiej w latach 2014-2020 brzmią na tym tle ponuro. Asymetria rozwoju występuje również w relacji regionów polskich i czeskich, chociaż ich skala jest relatywnie mniejsza.

Ważnym czynnikiem intensyfikującym i wzmacniającym współpracę transgraniczną samorządów lokalnych w Polsce Zachodniej są działania realizowane w ramach euroregionów: Pomerania, Pro Europa Viadrina, Sprewa-Nysa-Bóbr, Nysa, Glacensis, Pradziad oraz Silesia. Inicjatywy podejmowane przez samorzady lokalne dotyczą m.in. edukacji, kultury, sportu, komunikacji, czy infrastruktury.

W diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej kluczowym zagadnieniem będzie odpowiedź na pytanie o pozycję Polski Zachodniej w konkurencji o cztery główne czynniki (rys. 1): mieszkańców, inwestorów, turystów i środki publiczne z uwzględnieniem takich zagadnień przekrojowych, jak: innowacyjność, współpraca, zaufanie.

Rysunek 1. Wymiary konkurencji jednostek terytorialnych

Filary rozwoju	Konkurencja o...			
	mieszkańców	inwestorów	turystów	fundusze publiczne
Zatrudnienie	***	***	*	**
Baza rozwoju	***	**	**	**
Zalety lokalizacji	***	***	*	**
Zasoby wiedzy	***	**	*	**

*** znaczenie duże i wielowymiarowe, ** znaczenie duże w określonych aspektach, * znaczenie pozytywne, ale w ograniczonym wymiarze

Źródło: W. Dziemianowicz, 2008.

Dzisiejsze prognozy **liczby ludności** do 2035 r. (GUS) pokazują, że w Polsce Zachodniej możemy obserwować znaczne zróżnicowanie dynamiki zmian ludnościowych. W województwach dolnośląskim, opolskim i zachodniopomorskim ubytek ludności będzie nieco większy, niż średnio w kraju. Województwo lubuskie również zmniejszy liczbę swoich mieszkańców, jednak prognoza plasuje je poniżej średniego ubytku w kraju. Jedynym

województwem, które może obecnie liczyć na wzrost liczby ludności jest wielkopolskie (jedno z czterech w Polsce ze wzrostem liczby ludności do 2035 r.).

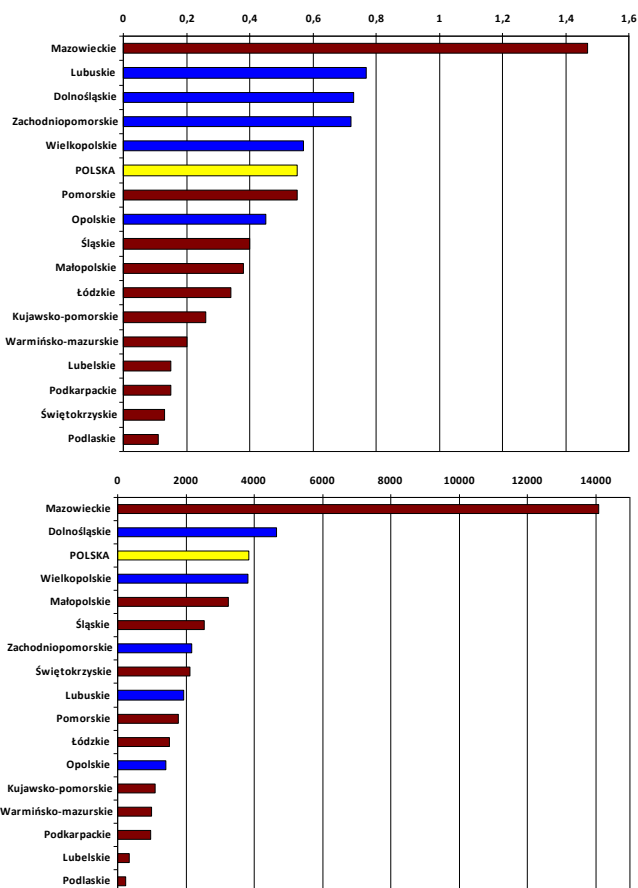
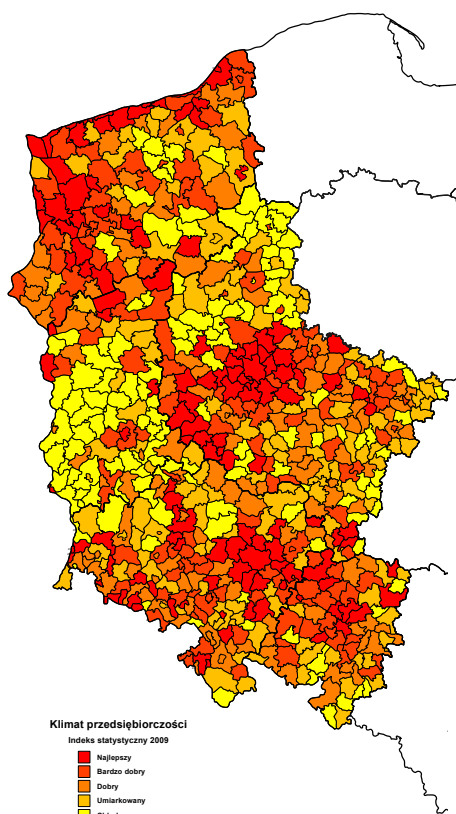
W wyniku pogłębionej diagnozy uzyskane zostaną odpowiedzi na pytania o kapitał ludzki, kapitał społeczny, zachowania ludności etc.

W przypadku konkurencji o inwestycje zagraniczne Polska Zachodnia od początku transformacji plasowała się wysoko, jednak widoczne są już teraz pewne cechy charakterystyczne dla tego obszaru.

Polska Zachodnia generalnie dysponuje wieloma atutami, które plasują ją wysoko w różnorodnych rankingach, zarówno na poziomie województw, jak i gmin (rys. 2). Szczególnie dobrze wypadają wszystkie województwa, gdy analizowana jest liczba rzeczywiście działających podmiotów z udziałem zagranicznym w odniesieniu do liczby ludności (jedynie województwo opolskie plasuje się nieco poniżej średniej). Na tej podstawie można mówić o wysokiej atrakcyjności realnej. Jednak biorąc pod uwagę wartości zainwestowanego kapitału, okazuje się, że średnią przewyższa jedynie województwo dolnośląskie. Należy podkreślić, że kapitał jest znacznie bardziej skoncentrowany przestrzennie niż same przedsiębiorstwa (dominacja Mazowsza). Nieco poniżej średniej plasuje się województwo wielkopolskie, co dobrze współgra z opinią o znaczeniu metropolii w przyciąganiu siedzib korporacji transnarodowych. Równocześnie jednak te dane wskazują na niedostatki atrakcyjności pozostałych centrów regionalnych.

Pozostałe województwa Polski Zachodniej charakteryzuje zdecydowanie mniejszy napływ inwestycji, co świadczy o zainteresowaniu tymi obszarami głównie inwestorów małych i średnich.

Rysunek 2. Atrakcyjność inwestycyjna Polski Zachodniej

Uwaga: wykres górny: liczba spółek z udziałem zagranicznym na 1000 mieszkańców; wykres dolny: wartość kapitału zagranicznego w zł w przeliczeniu na mieszkańca. Obie wartości dla 2008 r.

Klimat przedsiębiorczości – badanie Geoprofit 2010.

W toku diagnoz konieczne będzie zidentyfikowanie problemów w systemach przyciągania inwestorów, które przeszkadzają w szerszym napływie inwestycji oraz ograniczają możliwości pozytywnego wpływu kapitału na rozwój społeczno-gospodarczy.

Województwa dolnośląskie, lubuskie przyciągają więcej **turystów**, niż mogłoby to wynikać z oceny potencjału ludnościowego. Jednak szczególnie wysoką atrakcyjność turystyczną prezentuje województwo zachodniopomorskie. W mniej korzystnej sytuacji znajdują się w tym przypadku województwa opolskie i wielkopolskie.

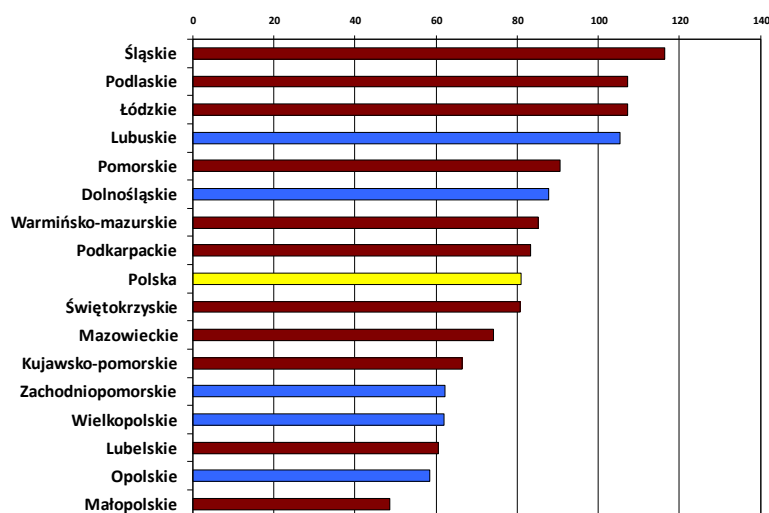
Pogłębiona analiza atrakcyjności turystycznej powinna wskazać obszary możliwych wspólnych działań oraz określić te czynniki atrakcyjności, które są istotne dla różnych grup turystów, a nie muszą przekładać się na wysokie wskaźniki udzielanych noclegów.

W konkurencji o środki publiczne województwa Polski Zachodniej prezentują bardzo duże zróżnicowanie, które jest w znacznej mierze konsekwencją również dostępności środków dla określonych województw. Środki pozyskane w latach 2004-2006 dały Dolnośląskiemu wartość niewiele przewyższającą średnią krajową, w przypadku województw lubuskiego i

wielkopolskiego wartość ta stanowiła ok. 90% średniej krajowej zaś w województwie opolskim tylko niecałe 64%. Najlepiej wypadło w tym zestawieniu województwo zachodniopomorskie. Istotną kwestią w zabieganiu o środki publiczne jest sprawność administracji samorządowej. Generalnie Polska Zachodnia prezentuje się bardzo korzystnie ze względu na sprawność administracji lokalnej, ale diagnoza powinna wskazać bariery, jakie wciąż utrudniają niektórym samorządom lokalnym aktywnie konkurować o fundusze rozwojowe (rys. 3).

Rysunek 3. Środki z UE w budżetach miast i gmin. Średnia z lat 2006-2009 na mieszkańca

Źródło: obliczenia własne na podstawie BDL.

3. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z NAJNOWSZYCH EUROPEJSKICH I POLSKICH DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH DLA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POLSKI ZACHODNIEJ

Zarówno w Unii Europejskiej jak i w Polsce możemy mówić o nowej generacji programowania rozwoju regionalnego. Wynika to między innymi z istotnych zmian w teorii ekonomii, czego wyrazem są prace naukowe związane z nową geografiami ekonomiczną, ekonomią miejsc oraz ekonomią przepływów. Najważniejsze organizacje międzynarodowe takie jak: Bank Światowy, OECD i Unia Europejska próbują przełożyć te doświadczenia na konkretne rekomendacje dla polityki regionalnej. Wyrazem tego było sformułowanie przez OECD w roku 2009 założeń nowego paradygmatu polityki regionalnej. Bank Światowy przedstawił w roku 2009 raport kwestionujący politykę aktywizacji obszarów o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego oraz gloryfikujący korzyści koncentracji w obszarach metropolitalnych. W przypadku Polski kluczowe znaczenie mają zmiany dokonujące się w Unii Europejskiej, nie tylko z powodu członkostwa w tym ugrupowaniu, ale także ze względu na fakt, że kraj nasz jest największym beneficjentem europejskiej polityki spójności.

Unia Europejska od czasu reformy Delorsa z 1988 roku programuje swoje polityki i budżet w wieloletnim horyzoncie czasowym, obecny dotyczy lat 2007-2013, kolejny okres będzie obejmował lata 2014-2020. W ostatnich kilkunastu miesiącach pojawiły się przesłanki istotnej modyfikacji modelu interwencji strukturalnej Wspólnoty.

Od 1 grudnia 2009 roku po ratyfikacji przez wszystkie kraje członkowskie Wspólnoty Europejskiej wszedł w życie traktat reformujący, zwany lizbońskim. W artykule 3 tego traktatu dotyczącym celów Unii znalazł się zapis: „(Unia) wspiera spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną oraz solidarność między państwami członkowskimi”. Oznacza to, że obok spójności gospodarczej i społecznej pojawia się trzeci wymiar – terytorialny. Lepszemu rozpoznaniu problemów terytorialnych Europy służy uruchomiony od roku 2000 program badawczy ESPON (European Spatial Planning Observation Network – Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego). 6 października 2008 roku Komisja Europejska opublikowała Zieloną Księgę w sprawie spójności terytorialnej, w której określono cztery jej wymiary: (1) koncentrację czyli pokonywanie różnic w gęstości zaludnienia, (2) tworzenie połączeń między terytoriami czyli pokonywanie odległości, w tym także różnego rodzaju granic, (3) współpracę czyli przewyższanie różnic, czego wyrazem jest tworzenie porozumień typu sieciowego oraz (4) podjęcie problemów obszarów o specyficznych uwarunkowaniach geograficznych. Innym ważnym dokumentem jaki ma zostać przyjęty w pierwszej połowie 2011 roku jest nowa Agenda Terytorialna Unii Europejskiej, która zastąpi poprzednią jej edycję z 2007 roku. Większy nacisk będzie w niej położony na

kontekst terytorialny. Uwzględnić będzie takie wyzwania, jak: wrażliwość poszczególnych regionów na fluktuacje ekonomiczne, niedobory energetyczne oraz zjawiska globalne – zmiany klimatu, migracje i problemy demograficzne, globalizację gospodarki i inne. Znaczenia nabiorą również, istotne dla nowych krajów członkowskich i ich regionów, powiązania i współpraca transgraniczna w ramach szerszego sąsiedztwa, a ponadto kwestie związane ze spójnością społeczną oraz rozwojem zrównoważonym.

W roku 2000 Wspólnota Europejska przyjęła na Szczycie w Lizbonie strategię, uzupełnioną w roku 2001 na Szczycie w Goeteborgu o założenia zrównoważonego rozwoju, zakładającą że w ciągu zaledwie dziesięciu lat Unia Europejska stanie się najbardziej konkurencyjną gospodarką światową. W związku z tym do europejskiej polityki spójności wprowadzono takie kategorie analityczne jak: społeczeństwo informacyjne, gospodarka oparta na wiedzy, uczące się regiony, technologie informacyjne i komunikacyjne itd. Podstawowym założeniem było zasadnicze zwiększenie skali wydatków na badania i rozwój we Wspólnocie, z około 1,9% do przynajmniej 3% produktu krajowego brutto. Brak dostatecznie skutecznych instrumentów wdrażania sprawił, że w roku 2005 przyjęto *Odnowioną Strategię Lizbońską*, podporządkowującą tej strategii wszystkie polityki Wspólnoty.

Ze względu na potrzebę kontynuacji tak ukierunkowanych działań Unii Europejskiej w roku 2009 zaprezentowano strategię *Europa 2020*, która po konsultacji społecznej została przedstawiona 3 marca 2010 roku, a następnie zaakceptowana przez kraje członkowskie w czerwcu 2010 roku. W dokumencie tym jako priorytety określono: (1) rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, (2) promocję gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej oraz (3) sprzyjanie gospodarce o wysokim zatrudnieniu zapewniającej wysoką spójność społeczną i terytorialną. Z tego wynikają następujące cele jakie powinny zostać osiągnięte przez Wspólnotę Europejską do roku 2020: (1) 75% wskaźnik zatrudnienia dla grupy wiekowej 20-64, 3% produktu krajowego brutto przeznaczanego na badania i rozwój, (3) 2020/20 w zakresie klimatu i energetyki, czyli udziału energii ze źródeł odnawialnych, ograniczenia emisji CO₂ oraz zwiększenia efektywności wykorzystania energii, (4) udział młodzieży kończącej wcześniej edukację poniżej 10% oraz minimum 40% młodzieży kończącej edukację na poziomie wyższym oraz (5) 20 milionów mniej ludzi pozostających w strefie ubóstwa. Strategia *Europa 2020* będzie wdrażana za pomocą siedmiu flagowych inicjatyw: (1) młodzi w ruchu, (2) dygitalna agenda dla Europy (4) oszczędzająca zasoby Europa, (5) polityka przemysłowa dla ery globalizacji, (6) agenda dla nowych umiejętności i miejsc pracy oraz (7) Europejska platforma przeciw biedzie. Strategia *Europa 2020* ma być podstawą nowych Zintegrowanych Wytycznych na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz stanowić podstawową przesłankę określenia polityk Wspólnoty do roku 2020.

Ponieważ zbliżamy się do kolejnego wieloletniego okresu programowania polityk i budżetu, obejmującego lata 2014-2020, pojawiły się różne dokumenty analityczne i

programowe służące wypracowaniu modelu europejskiej polityki spójności po roku 2013. W roku 2009 były to między innymi propozycje Komisarzy Dyrekcji Regionalnej ds. polityki regionalnej D. Huebner oraz P. Sameckiego, jak również obszerny raport F. Barca. W przeglądzie budżetowym Unii Europejskiej z 19 października 2010 roku założono, że już przed 1 lipca 2011 roku ma powstać projekt wieloletniej perspektywy budżetowej na lata 2014-2020. Podstawowa rola kolejnej perspektywy budżetowej to sfinansowanie wdrożenia strategii *Europa 2020*. Stwierdzono, że polityka spójności okazała się dla Unii Europejskiej jednym ze skuteczniejszych sposobów zademonstrowania solidarności, rozszerzając wzrost i dobrobyt w całej Wspólnocie. Europejska polityka spójności jest to gra o sumie dodatniej, która jest katalizatorem zmian we wszystkich regionach i stymulatorem wzrostu w słabiej rozwiniętych częściach Wspólnoty. Potwierdzono, że europejska polityka spójności będzie w dalszym ciągu polityką dla wszystkich regionów oraz udokumentowano szczególne znaczenie interwencji w regionach, które nie weszły na ścieżkę rozwojową.

W listopadzie 2010 roku Komisja Europejska przedstawiła piąty raport kohezyjny. Znalazły się w nim najważniejsze założenia nowej europejskiej polityki spójności, jakimi są: (1) większa wartość dodana tej polityki dla Europy, (2) lepsze zarządzanie, (3) uproszczony i sprawniejszy system realizacji oraz (4) wyższej jakości struktura (architektura) tej polityki. Zakłada się między innymi: wzmocnienie programowania strategicznego, wprowadzenie wymiaru spójności terytorialnej, a także wzmocnienie partnerstwa w różnych układach terytorialnych oraz rozwijanie planowania makroregionalnego w układach międzynarodowych. Pośrednio stwierdzono, że w latach 2014-2020 podstawowym beneficjentem tej polityki pozostaną regiony o produkcie krajowym brutto na mieszkańca według parytetu siły nabywczej nie przekraczającym 75% średniej w całej Wspólnocie. Potwierdzono także priorytet dla współpracy transgranicznej.

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej pojawiła się nowa generacja krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych. Obecnie, po uporządkowaniu programowania strategicznego trwają prace nad drugą generacją tych dokumentów. Pierwszy z nich *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* (KSRR) została przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 roku. Dokument KSRR wyznacza ramy dla polityki regionalnej w Polsce w drugiej dekadzie XXI wieku. Zakłada się, że celem polityki jest wsparcie rozwoju wszystkich regionów bez względu na stopień ich zamożności. Jako istotę polityki regionalnej przyjęto budowanie i rozwijanie powiązań funkcjonalnych między obszarami o największych potencjałach rozwojowych a terytoriami cechującymi się występowaniem barier rozwojowych. Strategiczny cel polityki regionalnej to efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Zasadniczo zmieniona została hierarchia celów rozwoju regionalnego Polski, bowiem jako cel 1 przyjęto wspomaganie wzrostu

konkurencyjności regionów, cel 2 to budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych oraz cel 3 to tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie. Zakłada się, że struktura finansowania tych celów po roku 2013 będzie następująca: 63%, 30% oraz 7%. Dokument ten promuje dalszą decentralizację modelu polityki regionalnej w Polsce, czego wyrazem są propozycje dalszego przesunięcia prorozwojowych środków publicznych z poziomu centralnego na poziom regionalny. W KSRR bardzo nowatorsko podjęto problem terytorialnych aspektów polityk sektorowych, które w większym niż dotąd stopniu powinny kierować się przesłankami regionalnymi. KSRR zakłada, że podstawowym instrumentem finansowania przyszłej polityki regionalnej będą kontrakty terytorialne. Równocześnie KSRR zarysowuje kierunki ewolucji modelu polityki regionalnej w Polsce, wówczas gdy część województw nie będzie już beneficjentem europejskiej polityki spójności jako regiony celu konwergencja.

Rząd zakłada, że w najbliższych miesiącach powinny zostać przyjęte kolejne ważne dokumenty nowej generacji takie jak: *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030*, *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030*, a także inne strategie średniookresowe. Na poziomie województw prowadzone są prace nad trzecią generacją strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województw o horyzoncie czasowym 2020 roku.

Na tej podstawie można sformułować szereg wniosków do programowania rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Zachodniej. Najważniejsze wnioski wynikające z uwarunkowań europejskich i krajowych są następujące:

(1) W Unii Europejskiej rosnące znaczenie jest przywiązywane do programowania rozwoju społeczno-gospodarczego w układach funkcjonalnych. Przykładem takiego regionu funkcjonalnego jest Polska Zachodnia, która równocześnie stanowi dwa obszary typu NUTS 1.

(2) Ewolucja europejskiej polityki spójności oznacza, że w latach 2014-2020 kluczowe znaczenie będzie miała umiejętność wdrażania priorytetów strategii *Europa 2020*. Dlatego strategia Polski Zachodniej powinna jako podstawowe odniesienie przyjmować dokument *Europa 2020*.

(3) Także w latach 2014-2020 europejska polityka spójności będzie istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć rozwojowych w Polsce Zachodniej, bowiem produkt krajowy brutto na mieszkańca w żadnym z województw nie przekroczy poziomu 75% PKB średniej Unii Europejskiej według parytetu siły nabywczej. Po roku 2020 Wielkopolska i Dolny Śląsk nie będą mogły już korzystać z obfitego finansowania europejskiej polityki spójności, przysługującego regionom celu konwergencja.

(4) Zdecydowanej zmianie ulegają proporcje kierunków finansowania polityki rozwoju regionalnego w Polsce, będą miały miejsce przesunięcia środków ze spójności na rzecz konkurencyjności, co da silną pozycję regionom wpisującym się w zmodyfikowany model polityki rozwoju regionalnego. Oznacza to, że coraz większe znaczenie ma wykorzystanie endogenicznego potencjału rozwojowego;

(5) Potwierdzono priorytet dla współpracy transgranicznej, jednak jako kluczowe dla Polski uważa się granice zewnętrzne Unii Europejskiej, co oczywiście jest zupełnie niezrozumiałe ze względu na wiodące kierunki powiązań społeczno-gospodarczych naszego kraju. Widoczna jest potrzeba przynajmniej utrzymania udziału środków przeznaczanych na współpracę transgraniczną w latach 2007-2013, a także utrzymania na dotychczasowym poziomie udziału granicy polsko-niemieckiej i polsko-czeskiej. Propozycje ograniczenia skali finansowania współpracy transgranicznej wzdłuż zachodnich granic Polski powinny zostać zatem zmienione.

4. KONCEPCJA I ZAŁOŻENIA PRAC NAD „ZAŁOŻENIAMI STRATEGII ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ”

Struktura makroregionalna Polski składa się z sześciu jednostek terytorialnych typu NUTS 1. Są to makroregiony: centralny (mazowieckie, łódzkie), południowy (małopolskie, śląskie), południowo-zachodni (dolnośląskie, opolskie), północny (kujawsko-pomorskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie), północno-zachodni (lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie) oraz wschodni (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie). Podjęte w roku 2010 prace programowe obejmują swoim zasięgiem pięć województw: dolnośląskie, lubuskie, opolskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie, tworzących dwa makroregiony – północno-zachodni i południowo-zachodni.

Horyzont czasowy tych prac dotyczy roku 2020. Dzięki temu zostało to powiązane z pracami programowymi prowadzonym na poziomie Unii Europejskiej (strategia *Europa 2020*, założenia obejmujące kolejny okres programowania europejskiej polityki spójności na lata 2014-2020), krajowym (wszystkie średniookresowe strategie funkcjonalne Rządu mają dotyczyć roku 2020, tak jak już obowiązująca *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*) oraz regionalnym (trzecia generacja strategii wojewódzkich rozwoju społeczno-gospodarczego dotyczy także roku 2020).

W porozumieniu pięciu Zarządów województw Polski Zachodniej w sprawie podjęcia wspólnych prac nad strategią i programem operacyjnym rozwoju Polski Zachodniej (podpisanym w Szczecinie w dniu 26 sierpnia 2010 roku), strony założyły podjęcie prac prowadzących do opracowania ponadregionalnej *Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020*, której powstanie stworzy podstawę przyjęcia *Programu Operacyjnego Rozwój Polski Zachodniej 2014-2020* (zob. zał. 1). W celu skutecznej realizacji treści porozumienia Strony zwróciły się do Ministra Rozwoju Regionalnego z propozycją współdziałania. Jako podstawowe obszary wsparcia określono: komunikację, społeczeństwo informacyjne, naukę oraz jej współpracę z gospodarką, bezpieczeństwo energetyczne, zasoby wodne i ochronę przeciwpowodziową, planowanie przestrzenne i rozwój miast, turystykę oraz ewentualnie inne obszary. Ustalono także ramowy harmonogram prac.

W porozumieniu stwierdzono, że za kierowanie nad realizacją porozumienia odpowiadają Marszałkowie umawiających się województw, którzy swoje decyzje podejmować będą jednomyślnie w formie protokołu. Do prac nad tymi dokumentami określono też Grupę Sterującą składającą się z: eksperta kluczowego wskazanego przez strony porozumienia, ekspertów wskazanych przez strony porozumienia po jednym z każdego województwa, wskazanych przez Marszałków województw przedstawicieli odpowiedzialnych w danym

województwie za politykę regionalną, po jednym z każdego województwa, sekretarza wskazanego przez Strony Porozumienia. Porozumienie daje także możliwość zaproszenia innych osób zaproszonych przez Strony Porozumienia stosownie do pojawiających się potrzeb, co stwarza możliwość zaproszenia przedstawiciela Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. W trakcie prac przygotowawczych przyjęto też robocze rozwiązanie, polegające na tym, że pracom tym przewodniczą kolejno przedstawiciele Urzędów Marszałkowskim województw Polski Zachodniej odpowiedzialni za politykę regionalną.

Jak już opisano to wcześniej w Unii Europejskiej i w jej państwach członkowskich następują obecnie istotne zmiany w teorii i praktyce wspierania rozwoju regionalnego. Wyrazem tych zmian są zapisy strategii *Europa 2020*, wyniki przeglądu budżetowego z października 2010 roku oraz wnioski odnośnie przyszłej polityki spójności zawarte w piątym raporcie kohezyjnym. Przygotowywana strategia ma nawiązywać do nowoczesnej koncepcji rozwoju regionalnego promowanej w strategii *Europa 2020*, stąd proponowany skrót ***Polska Zachodnia 2020 (Western Poland 2020)*** oraz prezentować wizję rozwoju Polski Zachodniej zgodną z nowoczesną koncepcją polityki regionalnej w Polsce, która została zarysowana w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020*.

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej powinna stać się elementem krajowego systemu planowania strategicznego i dokumentem realizowanym zarówno przez programy sektorowe jak też zintegrowane programy regionalne (może stać się podstawą do opracowania Programu Operacyjnego dla Polski Zachodniej). Zarówno Komisja Europejska jak i Rząd Polski zakładają po roku 2013 zasadnicze uelastycznienie polityki regionalnej, czego wyrazem ma być między innymi programowanie rozwoju w układzie obszarów funkcjonalnych. W Unii Europejskiej wyróżniono w latach 2007-2013 trzynaście takich ponadnarodowych makroregionów dla których powstają dokumenty programowe. Prace programowe dla Polski Zachodniej mogą stanowić podstawę do inicjatyw międzynarodowych symetrycznych do tych jakie zostały podjęte dla Niemiec Wschodnich. W Polsce po wejściu do Unii Europejskiej jedyną taką inicjatywą ponadwojewódzką stała się *Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*.

W niektórych krajach OECD, w tym także Unii Europejskiej, istnieją bardzo dobre doświadczenia funkcjonowania kontraktów regionalnych. Komisja Europejska zakłada, że w latach 2014-2020 będą przygotowywane umowy o partnerstwie w dziedzinie rozwoju i inwestycji pomiędzy państwem członkowskim a Komisją Europejską, które będą pewnym rodzajem kontraktowania. *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie* zakłada wejście w życie kontraktów terytorialnych o trzyletnim horyzoncie czasowym, co oznacza nie tylko modyfikację nazwy w porównaniu z poprzednimi dwoma nie najbardziej udanymi generacjami, ale istotne zmiany materii i substancji kontraktowania. Według KSRR „Zasadniczo przedsięwzięcia realizowane w ramach kontraktu obejmą swoim zasięgiem geograficznym obszary województw. W zależności jednak od potrzeb przewiduje się możliwość zawierania innych kontraktów

terytorialnych. Ich przygotowanie uzależnione jest od wyników dyskusji w ramach Krajowego Forum Terytorialnego oraz rekomendacji wynikających z raportów dotyczących analizy trendów i efektywności polityki regionalnej, przygotowywanych corocznie przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego”. Oznacza to, że Polska Zachodnia powinna wejść w nowy system kontraktów terytorialnych przygotowywanych zgodnie z metodologią zaproponowaną w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020*.

Z kolei projekt *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (KPZK 2030) z 25 stycznia 2011 roku wskazuje bezpośrednio na konieczność opracowania *Strategii Polski Zachodniej*, choć o nieco mniejszym zasięgu przestrzennym niż wyznaczony w porozumieniu pięciu Zarządów województw Polski Zachodniej. Zamierzeniem MRR jest przyjęcie *KPZK 2030* w najbliższych miesiącach. Mając to na uwadze, zasadnym jest przygotowanie *Założeń do Strategii Rozwoju Polski Zachodniej*, a następnie przekazanie ich MRR. Ministerstwo będzie mogło je wykorzystać w pracach nad *Strategią Rozwoju Polski Zachodniej*. Jest to szczególnie ważne, ponieważ projekt dokumentu, zgodnie z obowiązującymi rozwiązaniami prawnymi, może być wniesiony na Radę Ministrów właśnie przez ministerstwo.

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej powinna wspomóc Rząd Polski w trakcie negocjacji dotyczących budżetu i rozwiązań europejskiej polityki spójności w latach 2014-2020. Polska także w latach 2014-2020 pozostanie największym beneficjentem tej polityki. Gdyby także w tym okresie został zastosowany dotychczas obowiązujący algorytm berliński, to około 27% alokacji europejskiej polityki spójności powinno trafić do naszego kraju, co stanowiłoby znaczący wzrost w porównaniu z około 20% jakie trafiają do Polski w latach 2007-2013. Europejska polityka spójności znajduje się w sytuacji bardzo ostrego ataku nie tylko merytorycznego ze strony niektórych państw płatników netto do budżetu Wspólnoty, czego wyrazem są między innymi publicystyczne teksty, w których eksponuje się różne jej prawdziwe i wymagowane słabości (*Financial Times*). Dlatego promocja na płaszczyźnie europejskiej nowoczesnego i kompleksowego podejścia do rozwoju regionalnego w Polsce ma tak istotne znaczenie. Z kolei dla Polski Zachodniej jest to prawdopodobnie ostatni okres tak obfitego finansowania przedsięwzięć rozwojowych ze środków publicznych Unii Europejskiej. Reasumując strategia ta powinna służyć wypracowaniu innowacyjnego podejścia do programowania rozwoju regionalnego w Polsce w duchu zapisów KSRR.

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej powinna koncentrować się na problemach ponadwojewódzkich i międzyregionalnych, których rozwiązanie nie jest możliwe w granicach jednego województwa, a specyfika problemu nie pozwala na nadanie mu uniwersalnej rangi krajowej. Podstawowym wyzwaniem programowania makroregionalnego w Polsce jest konieczność „zmieszczenia się” pomiędzy programowaniem krajowym i wojewódzkim. Dlatego wynikiem wspólnych prac powinno

stać się opracowanie na ich podstawie propozycji metryczek dotyczących kluczowych dla rozwoju Polski Zachodniej przedsięwzięć ponadwojewódzkich i międzyregionalnych.

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej powinna w istotnym zakresie stymulować rozwój współpracy transgranicznej z Niemcami i Czechami, bowiem są to granice przez które odbywa się gros powiązań gospodarczych Polski z otoczeniem. *Strategia Rozwoju Polski Zachodniej* powinna być elementem niwelowania asymetrii programowania rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy Polską a Niemcami, widocznego szczególnie w przypadku problemów transgranicznych. Na tym tle nie do przyjęcia są zawarte w niektórych ekspertyzach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego założenia, które zakładają zasadnicze ograniczenie strumieni finansowych dotyczących współpracy transgranicznej na granicy polsko-niemieckiej. Ponieważ jest to strategiczna granica Polski o wysokiej asymetrii alokacji środków pomiędzy Polską a Niemcami, będziemy postulowali przeniesienie środków z innych granic na rzecz tej strategicznej granicy wewnętrznej Unii Europejskiej.

Podstawowym instrumentem wdrażania europejskiej polityki spójności w latach 2014-2020 będą programy operacyjne. Mogą one mieć charakter programów regionalnych, sektorowych, pomocy technicznej oraz współpracy transgranicznej. Obecnie nie jest wiadomo czy w latach 2014-2020 w Unii Europejskiej będą przygotowywane programy makroregionalne. W *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020* założono jeden regionalny program centralny – *Krajowy Program na rzecz konkurencyjności* oraz szesnaście Ramowych zintegrowanych programów regionalnych dla każdego województwa, obejmujących działania współfinansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz środków krajowych. Przewiduje się *Program Operacyjny Polska Wschodnia* oraz ewentualnie inne programy realizacji celu spójność, skierowane na określone obszary problemowe. Będą także funkcjonowały programy współpracy terytorialnej oraz sektorowe programy operacyjne. Zakłada się, że na podstawie wykonanych dla Polski Zachodniej prac programowych będzie możliwe opracowanie metryczek dotyczących kluczowych projektów o charakterze ponadregionalnym i międzyregionalnym, które będą mogły zostać zaadresowane do odpowiednich programów operacyjnych, jakie będą obowiązywały w Polsce w latach 2014-2020. Ponieważ zakłada się, że więcej środków będzie uruchamianych na zasadzie prealokacji, mniej w konkursach. Dlatego takie znaczenie ma odpowiednio wczesne podjęcie prac nad identyfikacją i przygotowaniem palety kluczowych projektów.

5. PROCEDURA I HARMONOGRAM PRAC NAD „ZAŁOŻENIAMI STRATEGII ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ DO ROKU 2020”

Prace programowe będą koordynowane przez Grupę Sterującą (zob. zał. 2). Wszystkie najważniejsze etapy prac będą zatwierdzane przez pięciu Marszałków województw. Podstawowe produkty będą następujące:

- Raport metodyczny – zostanie przekazany do 28 lutego 2011 roku,
- Raporty regionalne opracowane do 30 kwietnia 2011 r,
- Raport diagnostyczny – zostanie przekazany do 30 czerwca 2011 roku,
- Raport założeń do strategii ponadregionalnej rozwoju Polski Zachodniej, zostanie przekazany do 15 listopada 2011 roku oraz wydany po polsku i po angielsku.

Raporty regionalne będą przyjmowane przez odpowiadające im terytorialnie Zarządy województw. Natomiast projekty raportu diagnostycznego oraz założeń do strategii będą prezentowane na posiedzeniu Grupy Sterującej, a następnie na spotkaniu Marszałków województw. Zarówno członkowie Grupy Sterującej, jak i Marszałkowie będą mieli możliwość wnoszenia uwag i komentarzy do przedstawionych projektów raportów.

Uzupełniające produkty to ekspertyzy dotyczące kluczowych aspektów rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Zachodniej. W planie maksimum zakłada się zamówienie 21 ekspertyz (zob. zał. 3). Powinny one służyć sukcesywnie do końca kwietnia 2011 roku. Zakłada się, że wszystkie raporty i ekspertyzy zostaną opublikowane oraz będą wykorzystane jako materiały promocyjne w trakcie i po zakończeniu realizacji tego przedsięwzięcia.

Po zakończeniu prac w ramach tej inicjatywy nastąpi przekazanie *Założeń Strategii Rozwoju Polski Zachodniej* do Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. W zależności od ustaleń może to być podstawą przejęcia wiodącej roli przez MRR i przygotowania przez ministerstwo projektu *Strategii Rozwoju Polski Zachodniej* przy ścisłej współpracy z samorządami województw Polski Zachodniej. Kolejnym etapem byłoby wniesienie na Radę Ministrów przy wspierającej opinii Zarządów Województw Polski Zachodniej rzeczony strategii, a następnie wykorzystania do programowania europejskiej polityki spójności w Polsce na lata 2014-2020 jako elementu promowanego zarówno przez Komisję Europejską jak i Rząd Polski podejścia „programowania rozwoju w obszarach funkcjonalnych”. Mogłoby to też stać się podstawą do przygotowania trzyletniego kontraktu terytorialnego nowej generacji Rządu z samorządami województw Polski Zachodniej, nawet o charakterze pilotażowym, zgodnie z zapisami KSRR.

Zakłada się systematyczne odbywające się z częstotliwością około raz na półtora miesiąca spotkania Grupy Sterującej. Wstępne propozycje tematyki są następujące:

- Zerowe spotkanie Grupy Sterującej odbyło się w dniach 15-16 grudnia 2010 roku i zostało poświęcone dyskusji na tematy: organizacji i harmonogramu prac, założeń raportu metodologicznego, formatu raportów regionalnych, szczegółowych specyfikacji zakresu tematycznego i problemów badawczych, czterech ekspertyz finansowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, identyfikacji zestawu pozostałych ekspertyz.
- Na pierwszym spotkaniu Grupy Sterującej w dniu 13 stycznia 2011 r. przyjęto Regulamin Grupy Sterującej, przedstawiono projekt raportu metodycznego oraz przedyskutowano projekty specyfikacji zakresu tematycznego i problemów badawczych dwóch pozostałych ekspertyz finansowanych przez MRR.
- Na drugim spotkaniu Grupy Roboczej przewiduje się dwudniowe warsztaty 17-18 marca 2011 roku poświęcone między innymi: (1) przygotowaniu analizy SWOT dla Polski Zachodniej, (2) przeglądowi stanu realizacji raportów regionalnych (3) dyskusji nad potencjałami rozwojowymi Polski Zachodniej.
- Na trzecim spotkaniu Grupy Roboczej około 30 maja 2011 roku. Tematy: 1. Projekt raportu diagnostycznego, 2. Propozycje układu raportu założeń do strategii.
- Czwarte spotkanie Grupy Roboczej – koniec września – Projekt raportu założeń do strategii.

Jeśli MRR włączyłby się szerzej do tych prac to byłaby możliwość organizacji jeszcze jednych warsztatów.

Innymi towarzyszącymi elementami procedury prac mogłyby być między innymi:

1. Spotkania w szerszym gronie celem przedyskutowania wyników najważniejszych ekspertyz.
2. Po zakończeniu prac pięć konferencji regionalnych zorganizowanych przez Urzędy Marszałkowskie dotyczących *Założeń do Strategii Rozwoju Polski Zachodniej*.

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. ZAŁĄCZNIK 1. POROZUMIENIE W SPRAWIE PODJĘCIA WSPÓLNYCH PRAC NAD STRATEGIĄ I PROGRAMEM OPERACYJNYM ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ

POROZUMIENIE

w sprawie

podjęcia wspólnych prac
nad strategią i programem operacyjnym rozwoju
Polski zachodniej

Szczecin, 26 sierpnia 2010 r.

POROZUMIENIE

w sprawie podjęcia wspólnych prac
nad strategią i programem operacyjnym rozwoju Polski zachodniej,

zawarte w dniu 26 sierpnia 2010 r. pomiędzy:

1. Województwem Dolnośląskim, reprezentowanym przez:
Marka Lapińskiego – Marszałka Województwa,
Mieczysława Ciurlę, Dyrektora Wydziału Rozwoju Gospodarczego w Departamencie
Rozwoju Regionalnego UMWD
2. Województwem Lubuskim, reprezentowanym przez:
Marcina Jabłońskiego – Marszałka Województwa
3. Województwem Opolskim, reprezentowanym przez:
Józefa Kotysia – Wicemarszałka Województwa
4. Województwem Wielkopolskim, reprezentowanym przez:
Marka Woźniaka – Marszałka Województwa
5. Województwem Zachodniopomorskim, reprezentowanym przez:
Władysława Husejkę – Marszałka Województwa

zwanymi dalej łącznie „Stronami Porozumienia”,

o następującej treści:

Strony Porozumienia,

mając na uwadze potrzebę:

- wzmocnienia współpracy województw Polski zachodniej dla rozwoju ich potencjału,
- zwiększenia dostępności komunikacyjnej makroregionu Polski zachodniej w celu powstrzymania peryferyzacji tego obszaru,
- wykorzystania szansy na ożywienie transportu na kierunku północ-południe poprzez budowę Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego CETC, w tym udrożnienie Odry i jej pełne włączenie do systemu śródlądowych dróg wodnych Europy,

- wzmocnienia pozycji zachodnich województw wobec sąsiednich landów niemieckich w taki sposób, by pobudzić transgraniczną współpracę gospodarczą, skoordynować i skutecznie zrealizować zamierzenia inwestycyjne w rejonie pogranicza,
- wykorzystania szans wynikających z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych, wzmocnione przez skuteczną koordynację działań podejmowanych przez poszczególne województwa Polski zachodniej
- pełnego wykorzystania policentrycznej, dobrze rozwiniętej sieci osadniczej, w tym ośrodków miejskich posiadających znaczący potencjał naukowy i intelektualny a jednocześnie zahamowania spadku znaczenia wielu miast makroregionu,
- poszukiwania rozwiązań przeciwdziałania negatywnym tendencjom demograficznym, zwłaszcza na rynku pracy,
- odpowiedzi na wyzwania zmieniającej się polityki spójności Unii Europejskiej.

kierując się zapisami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego dostrzegającej specyficzne problemy rozwojowe województw zachodniej Polski,

w konsekwencji prowadzonych przez Marszałków województw rozmów oraz wystosowanego listu do Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 21 maja 2010 z wyrażeniem potrzeby powstania ponadregionalnych dokumentów strategicznego i operacyjnego dla obszaru Polski zachodniej,

uzgadniają, co następuje:

§ 1

1. Strony Porozumienia postanawiają podjąć wspólne prace prowadzące do opracowania ponadregionalnej Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020 zwanej dalej Strategią, której powstanie stworzy podstawę przyjęcia Programu Operacyjnego Rozwój Polski Zachodniej 2014-2020 obejmującego województwa: dolnośląskie, lubuskie, opolskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie, zwanego dalej Programem Operacyjnym.
2. Zakres wsparcia Programu Operacyjnego województw będących stronami Porozumienia powinien być komplementarny wobec regionalnych programów operacyjnych oraz programów sektorowych na lata 2014-2020.

§ 2

W celu skutecznej realizacji treści Porozumienia Strony zwrócą się do Ministra Rozwoju Regionalnego z propozycją współdziałania zgodnie z trybem przewidzianym w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.z 2009 r. Nr 84, poz.712, Nr 157 poz.1241).

§ 3

Priorytetowymi obszarami wsparcia w Strategii i w Programie Operacyjnym będą:

- komunikacja,
- społeczeństwo informacyjne,

- nauka oraz jej współpraca z gospodarką,
- bezpieczeństwo energetyczne,
- zasoby wodne i ochrona przeciwpowodziowa,
- planowanie przestrzenne i rozwój miast,
- turystyka,
- inne obszary wsparcia uzgodnione przez Marszałków umawiających się województw w trybie, o którym mowa w §5, lit. a.

§ 4

Ustala się następujący ramowy harmonogram prac przy realizacji Porozumienia:

- diagnoza Polski Zachodniej: od września 2010 do września 2011,
- Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020: od IV kwartału 2010 do II kwartału 2012,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Zachodniej 2014-2020: od 2012 do 2013 r.

§ 5

Ustala się ramowy tryb realizacji Porozumienia:

- a) za kierowanie i nadzór nad realizacją Porozumienia odpowiadają Marszałkowie umawiających się województw, którzy swoje decyzje podejmować będą jednymyślnie, w formie protokołu,
- b) do udziału w pracach nad dokumentami, o których mowa w §. 1. tworzy się Grupę Sterującą składającą się z:
  - Eksperta Kluczowego wskazanego przez Strony Porozumienia,
  - ekspertów wskazanych przez Strony Porozumienia, po jednym z każdego województwa,
  - wskazanych przez marszałków województw przedstawicieli odpowiedzialnych w danym województwie za politykę regionalną, po jednym z każdego województwa,
  - sekretarza wskazanego przez Strony Porozumienia,
  - innych osób zaproszonych zgodnie przez Strony Porozumienia stosownie do pojawiających się potrzeb,
- c) w regulaminie przyjętym na pierwszym swoim posiedzeniu Grupa Sterująca ustali szczegółowe zasady współpracy.

§ 6

1. W celu sfinansowania wydatków na realizację Porozumienia Strony podejmą starania o wsparcie finansowe Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, w szczególności ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. Pozostała część wydatków będzie poniesiona w równych częściach przez każdą ze Stron Porozumienia.
2. Szczegółowy sposób i tryb finansowania wydatków zostanie ustalony odrębnie przez Marszałków umawiających się województw.

§ 7

Każdej ze Stron Porozumienia przysługuje prawo do odstąpienia od Porozumienia za trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia oraz pod warunkiem uregulowania wcześniej powstałych zobowiązań wynikających z realizacji niniejszego Porozumienia.

§ 8

Porozumienie zawiera się na czas nieokreślony.

§ 9

Porozumienie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Województwo Dolnośląskie

Województwo Lubuskie

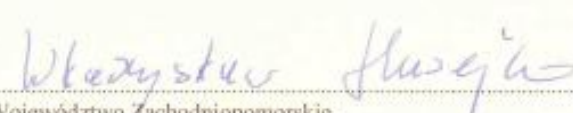

Województwo Opolskie

Województwo Wielkopolskie

Województwo Zachodniopomorskie

6.2. ZAŁĄCZNIK 2. REGULAMIN GRUPY STERUJĄCEJ

REGULAMIN GRUPY STERUJĄCEJ

działającej w ramach inicjatywy „Polska Zachodnia 2020”

§1.

Postanowienia ogólne

1. Wybór województwa koordynującego prace w danym okresie, następuje w wyniku jednomyślnej decyzji marszałków województw, w zależności od możliwości technicznych i organizacyjnych, na wniosek Grupy Sterującej, bądź z inicjatywy marszałków województw.
2. Za organizację prac Grupy Sterującej odpowiedzialny jest, wskazany przez właściwego Marszałka, przedstawiciel komórki merytorycznej właściwej ds. polityki regionalnej w urzędzie marszałkowskim województwa koordynującego w danym okresie prace nad założeniami strategii i programu operacyjnego rozwoju Polski Zachodniej, zwany dalej „Koordynatorem”, będący członkiem Grupy Sterującej.

§2.

Skład i zasady uczestnictwa w pracach Grupy Sterującej

1. Skład osobowy Grupy Sterującej określa Porozumienie.
2. Członkowie Grupy Sterującej za udział w posiedzeniach nie otrzymują żadnych honorariów, ani wynagrodzenia.
3. W posiedzeniach Grupy sterującej mogą brać udział zaproszeni przedstawiciele Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz inne osoby współpracujące.

§3.

Zadania

1. Działalność Grupy Sterującej polega w szczególności na:
  - 1) określeniu harmonogramu działań w ramach prac diagnostycznych dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej województw Polski Zachodniej,
  - 2) koordynacji i nadzorze nad diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej, identyfikacją potencjałów i perspektyw rozwoju województw Polski Zachodniej,
  - 3) formułowaniu rekomendacji odnośnie do metodyki oraz zawartości merytorycznej materiału diagnostycznego dotyczącego sytuacji społeczno-gospodarczej województw Polski Zachodniej,
  - 4) określeniu sposobu konsultacji materiału diagnostycznego dotyczącego sytuacji społeczno-gospodarczej województw Polski Zachodniej, będącego efektem prac Grupy Sterującej, analiza zgłoszonych uwag i sugestii oraz formułowanie na ich podstawie wniosków do materiału diagnostycznego,
  - 5) opiniowaniu ekspertyz opracowywanych na potrzeby prac diagnostycznych,

- 6) współpracy z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego w przedmiotowym zakresie,
  - 7) przedstawianiu marszałkom województw efektów prac zgodnie z przyjętym harmonogramem działań.
2. Do zadań Koordynatora należy w szczególności:
    - 1) organizacja prac Grupy Sterującej,
    - 2) współpraca merytoryczna z Ekspertami Kluczowymi oraz z Sekretarzem,
    - 3) bieżące zarządzanie działaniami promocyjnymi i konsultacyjnymi.
  3. Do zadań Ekspertów Kluczowych należy w szczególności:
    - 1) koordynacja merytoryczna prac nad przygotowaniem materiału diagnostycznego dotyczącego sytuacji społeczno-gospodarczej województw Polski Zachodniej,
    - 2) określanie zapotrzebowania na ekspertyzy niezbędne do wykonania w ramach prac diagnostycznych oraz ich zakresu i specyfikacji,
    - 3) inicjowanie spotkań Grupy Sterującej,
    - 4) współpraca z ekspertami regionalnymi,
    - 5) inicjowanie w razie potrzeby spotkań z marszałkami województw.

§4.

Posiedzenia Grupy Sterującej

1. Grupa Sterująca spotyka się w zależności od potrzeb na wniosek Koordynatora.
2. Informacje na temat terminów i miejsc planowanych posiedzeń przekazywane są drogą elektroniczną przez Koordynatora w porozumieniu z Ekspertami Kluczowymi.
3. Każdorazowo porządek obrad Grupy Sterującej przygotowuje Koordynator w porozumieniu z z Ekspertami Kluczowymi i przesyła go drogą elektroniczną do członków Grupy Sterującej.
4. Porządek obrad jest zatwierdzany na początku każdego posiedzenia Grupy Sterującej.
5. Posiedzenia Grupy Sterującej prowadzi Koordynator, a w przypadku jego nieobecności Ekspert Kluczowy.
6. Decyzje podejmowane są przez członków Grupy Sterującej w drodze konsensusu.
7. W przypadku rozbieżności Koordynator formułuje wniosek o rozstrzygnięcie spornej kwestii przez marszałków zaangażowanych województw.
8. Koordynator sporządza z każdego posiedzenia Grupy Sterującej protokół, który po akceptacji wszystkich członków Grupy Sterującej w trybie obiegowym, przekazuje marszałkom zaangażowanym województw.

§5.

Postanowienie końcowe

1. Wszelkie zmiany lub uzupełnienia niniejszego regulaminu wymagają pod rygorem nieważności formy pisemnej i podlegają akceptacji w drodze konsensusu przez wszystkich członków Grupy Sterującej, na posiedzeniu lub w trybie obiegowym.
2. Regulamin wchodzi w życie z dniem przyjęcia, na pierwszym posiedzeniu Grupy Sterującej.

6.3. ZAŁĄCZNIK 3. LISTA PROPONOWANYCH DO WYKONANIA EKSPERTYZ

Ekspertyzy finansowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

1. Wykorzystanie przygranicznego położenia obszarów Polski zachodniej dla rozwoju społeczno-gospodarczego (prof. Waldemar Ratajczak, dr Michał Dolata)
2. Powiązania funkcjonalne obszarów miejskich Polski zachodniej w kontekście wykorzystania ich jako potencjałów rozwojowych (prof. Krystian Heffner)
3. Wykorzystanie potencjału gospodarczo-naukowego dla rozwoju społeczno-gospodarczego Polski zachodniej (prof. Marek Dutkowski)
4. Strategiczna oś rozwoju Polski zachodniej (znaczenie dostępności transportowej dla rozwoju społeczno – gospodarczego (prof. Janusz Zaleski, mgr inż. Tomasz Korf, mgr inż. Gabriela Lisowiec)
5. Rynek pracy i kierunki wzrostu aktywności zawodowej ludności w Polsce zachodniej (prof. Waldemar Ratajczak, prof. Paweł Churski)
6. Społeczeństwo informacyjne w Polsce Zachodniej. Ekspert uwzględni m.in. rozwój infrastruktury, a także diagnozy wcześniej realizowane na terenie obszaru Polski Zachodniej (Witold Sartorius)

Ekspertyzy finansowane przez urzędy marszałkowskie

1. Funkcje metropolitalne stolic województw Polski Zachodniej (prof. Krystian Heffner).
2. Ochrona i konserwacja wartości przyrodniczych Polski Zachodniej jako podstawa trwałego rozwoju (prof. Leszek Jerzak).
3. Możliwości zastosowania w Polsce Zachodniej instrumentów rozwoju regionalnego Szkocji.
4. Możliwości zastosowania w Polsce Zachodniej instrumentów rozwoju regionalnego Irlandii.
5. Możliwości zastosowania w Polsce Zachodniej instrumentów rozwoju regionalnego Niderlandów.
6. Instrumenty nowoczesnego rynku pracy w Polsce Zachodniej w kontekście otwarcia się rynku pracy w Niemczech.
7. Dostępność terytorialna Polski Zachodniej – TENy i korytarze wiążące z Europą oraz prowadzące do dostępności terytorialnej wszystkich ośrodków powiatowych (dr Maciej Zathey).
8. Analiza i prognoza dochodów i wydatków publicznych w Polsce Zachodniej.
9. Analiza pięciu strategii regionalnych województw Polski Zachodniej i problemów stykowych i wspólnych pomiędzy województwami (prof. dr hab. Tadeusz Kudłacz).
10. Analiza planów zagospodarowania przestrzennego województw Polski Zachodniej.
11. Prognoza podstawowych wskaźników społeczno-ekonomicznych dla Polski Zachodniej do 2020 r.

12. Rozwój społeczno-gospodarczy ośrodków powiatowych oraz analiza spójności ekonomicznej i społecznej na poziomie powiatów.
13. Obszary wiejskie Polski Zachodniej w warunkach dynamizacji zmian strukturalnych.
14. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
15. Bezpieczeństwo energetyczne